

פתרון מורחב מרתון דיני ירושה

1. אליהו נפטר והותיר אחריו צוואה בכתב, בה ציווה את רכושו לשלושת ילדיו בחלקים שווים ולא ציווה דבר לאשתו. העיזבון כולל את דירת המגורים שלו ושל אשתו בת"א. ילדי המנוח, המתגוררים בי-ם, הגישו לרשם לענייני ירושה בירושלים בקשה לקיום הצוואה. האלמנה הגישה לרשם התנגדות לבקשה.

כיצד על הרשם לפעול?

- א. **הרשם יעביר את הבקשה לבית המשפט לענייני משפחה בתל-אביב**
- ב. הרשם יעביר את הבקשה לרשם לענייני ירושה בתל-אביב
- ג. הרשם ידון בבקשה ויכריע בה
- ד. הרשם יעביר את הבקשה לבית המשפט לענייני משפחה בירושלים

סעי' 67א(א) ו-151 לחוק הירושה; תקנות 10(א) ו-10(ב) לתקנות הירושה

מתן צו ירושה וצו קיום על ידי בית המשפט

67א. (א) על אף האמור בסעיף 66(א), בקשה לצו ירושה או לצו קיום שהוגשה לרשם לענייני ירושה תועבר לבית המשפט בכל אחד מאלה:

- (1) הוגשה התנגדות לבקשה;
- (2) המדינה או מוסד ממוסדותיה הם צד לבקשה;
- (3) היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו ראו לנכון ליזום הליך לענין הבקשה או להצטרף להליך;
- (4) האפוטרופוס הכללי מייצג בבקשה אדם שהאפוטרופוס הכללי מנהל את רכושו או נעדר;
- (5) (נמחקה)
- (6) (נמחקה)
- (7) (נמחקה)

(8) הרשם לענייני ירושה ראה לנכון להעביר את הבקשה לבית המשפט.

בית המשפט המוסמך

151. בית המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית המשפט לענייני משפחה.

מקום השיפוט

10. (א)

תובענה בענייני ירושה תוגש לבית המשפט שבתחום שיפוטו היה מושבו של המוריש במותו; לא היה מושבו של המוריש בארץ תוגש התובענה לבית המשפט שבתחום שיפוטו נמצאים נכסים מנכסי העזבון.

(ב) תובענה בענייני ירושה שהועברה מרשם לענייני ירושה לפי סעיף 67א לחוק וכן ערעור על החלטת רשם לענייני ירושה יוגשו המוסמך לפי תקנת משנה (א).

2. מי רשאי להגיש בקשה לרישום ירושה בלשכת רישום המקרקעין של בעל נכס מקרקעין שנפטר?

- א. אם קיימת צוואה, זוכה על פי הצוואה בלבד
- ב. אם לא קיימת צוואה, יורש על פי דין בלבד
- ג. אם קיימת צוואה, זוכה על פי הצוואה או יורש על פי דין בלבד
- ד. כל המעוניין בדבר.

תקנה 17 לתקנות המקרקעין (ניהול ורישום), תשע"ב-2011

רישום ירושה על פי בקשה

17. (א) לעניין סימן זה, "רישום ירושה" – "לרבות רישום צו ירושה וצו קיום צוואה, הסכם חלוקת עיזבון כמשמעותו בסעיף 110 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה), צו חלוקת עיזבון כמשמעותו בסעיף 111 לחוק הירושה או צו מינוי מנהל עיזבון.
- (ב) רישום ירושה ייערך על פי בקשה של מעוניין בדבר; על אף האמור, רישום הסכם חלוקת עיזבון כאמור בתקנת משנה (א) שאינו מאושר בידי בית משפט ייערך על פי בקשת כל היורשים.

3. יוהנה, אזרחית ותושבת שוויץ, היא אתאיסטית (חסרת דת) אשר כל נכסיה מצויים בשוויץ. יוהנה הגיעה לישראל בטיול משפחתי שארגנה חברת תיירות שווייצרית, ולמראה העיר העתיקה בירושלים היא התרגשה ונפטרה בתחומי העיר ירושלים, לא לפני שביקשה להיקבר בישראל. בשל התארכות הליכי הקבורה בישראל מעוניינים שניים מבניה לקבל צו ירושה על נכסיה מבית המשפט בישראל.
- מה הדין?**

- א. בית המשפט המוסמך ליתן צו ירושה במקרה זה הוא בית המשפט לענייני משפחה בירושלים.
- ב. בית המשפט המוסמך ליתן צו ירושה במקרה זה הוא כל בית משפט לענייני משפחה בישראל.
- ג. בית המשפט המוסמך ליתן צו ירושה במקרה זה הוא בית המשפט המחוזי בירושלים.
- ד. אין בית משפט מוסמך בישראל ליתן צו ירושה במקרה זה.

סעיפים 135+136 לחוק הירושה

הגדרה

135. בפרק זה "מושב" של אדם – המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסול-דין ואדם שמונה לו אפוטרופוס, חזקה עליו שמושבו הוא במקום מושבו של נציגו כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, תשכ"ב-1962, כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.

סמכות בתי-המשפט הישראליים

136. בית משפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושבו ביום מותו היה בישראל או שהניח נכסים בישראל.

4. משה ויעל, בעל ואישה, חתמו בשנת 2010 על צוואה הדדית שעל פיה כל אחד מהם מוריש את רכושו ישירות לילדיהם בחלקים שווים בין הילדים. יעל נפטרה בשנת 2012 ועיזבונה עבר על פי הצוואה ההדדית לילדי הצדדים בחלקים שווים. לאחר פטירתה של יעל החליט משה לשנות את צוואתו.

האם צוואתו החדשה תקפה?

- א. לא, מכיוון שהוא לא ירש את אשתו ולכן אינו יכול להשיב את אשר ירש.
- ב. לא, מכיוון שאשתו נפטרה ועם פטירתה פקעה זכותו לשנות את צוואתו.
- ג. כן, ובלבד שהירשים יהיו הילדים (גם אם לא בחלקים שווים).
- ד. כן, אלא אם הצדדים הגבילו את זכותם לשנות את הצוואה ההדדית לאחר פטירת הראשון.

סעיף 8א לחוק הירושה

צוואות הדדיות

- 8א. (א) בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר; צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה – צוואות הדדיות).
- (ב) לביטול צוואה הדדית לא יהיה תוקף אלא אם כן יתקיים אחד מאלה:
 - (1) בחייהם של שני בני הזוג – המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני; נמסרה הודעה כאמור, בטלות הצוואות ההדדיות של שני המצווים;
 - (2) לאחר מות אחד מבני הזוג –
 - (א) כל עוד לא חולק העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו יסתלק שלא לטובתו, לטובת ילדו או לטובת אחיו של המוריש, מכל מנה או מכל חלק בעיזבון שהוא אמור לקבל לפי הצוואה ההדדית של המצווה שמת;
 - (ב) לאחר חלוקת העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו ישיב את כל שירש לפי הצוואה ההדדית לעיזבון, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – ישיב את שווי המנה או החלק בעיזבון שירש;
 - (ג) הוראות סעיף קטן (ב) יחולו אם אין בצוואות ההדדיות הוראה אחרת, ואולם הוראה השוללת לחלוטין את הזכות לבטל את הצוואה בחיי שני בני הזוג – בטלה.

5. בשנת 2010 נתן בית המשפט לענייני משפחה צו ירושה המצהיר כי משה הוא יורשו היחיד של מר שוורץ ז"ל, שנספה בשואה ביחד עם אשתו וילדיו. צו הירושה ניתן לאחר שמשה הוכיח כי הוא בן דודתו של המנוח ויורשו היחיד. בשנת 2017 נודע ליעקב על צו הירושה שניתן. לטענת יעקב, צו הירושה שניתן אחר המנוח הוא תוצאה של מעשה מרמה וזיוף מסמכים שביצע משה, שאין לו שום קרבה משפחתית למנוח ולכל היותר הוא בן דודתו של אדם אחר ששמו זהה לשמו של המנוח. יעקב טוען כי הוא קרוב משפחתו היחיד של המנוח ויורשו על פי דין. יעקב מעוניין להגיש תביעה לביטול צו הירושה וחוות דעת מומחה מטעמו לצורך הוכחת טענת הזיוף. בין יעקב למשה אין קרבת משפחה או היכרות קודמת.

מה הדין?

- א. יעקב רשאי לפנות לבית המשפט המחוזי בתביעה לביטול צו הירושה ורשאי להגיש חוות דעת מומחה מטעמו להוכחת טענת הזיוף.
- ב. **יעקב רשאי לפנות לבית המשפט לענייני משפחה בתביעה לביטול צו הירושה ורשאי להגיש חוות דעת מומחה מטעמו להוכחת טענת הזיוף.**
- ג. יעקב רשאי לפנות לבית המשפט לענייני משפחה בתביעה לביטול צו הירושה, אך אינו רשאי להגיש חוות דעת מומחה מטעמו בטרם פנה לבית המשפט לענייני משפחה בבקשה למינוי מומחה מטעם בית המשפט ובקשתו נדחתה.
- ד. יעקב אינו רשאי להגיש תביעה לביטול צו הירושה משחלפו שנים מאז שניתן.

סעיפים 1 ו-8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה, תקנה 87(ה) לתקסד"א
סעיף רלוונטי נוסף – סעיף 72 לחוק הירושה

הגדרות

1. בחוק זה, "ענייני משפחה" – "אחת מאלה:
 - (1) תובענה בענייני המעמד האישי, כמשמעותם בדברי המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1947-1922, למעט הנהלת נכסי אנשים נעדרים;
 - (2) תובענה אזרחית בין אדם או עזבונו לבין בן משפחתו, או עזבונו, שעילתה סכסוך בתוך המשפחה, יהא נושא או שוויה אשר יהא;
- לענין פסקה זו – "בן משפחתו" –
 - (א) בן זוג, לרבות הידועה בציבור כאישתו, בן זוגו לשעבר, בן זוגו שנישואיו עמו פקעו ובלבד שנושא התובענה נובע מהקשר שהיה ביניהם בתקופה שבה היו בני זוג;
 - (ב) ילדו, לרבות ילדו של בן זוגו;
 - (ג) הוריו, הורי בן זוגו או בני זוגם;
 - (ד) נכדו;
 - (ה) הורי הוריו;
 - (ו) אחיו ואחיותיו, שלו או של בן זוגו;
- "הורה" – "לרבות הורה מאמץ או אפוטרופוס;
- (3) תובענה למזונות או למדור;
- (4) תובענה לאבהות או לאמהות;
- (5) תובענה בענין החזרתו של קטין חטוף, לרבות תובענה לפי חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התשנ"א-1991;
- (6) תובענה לפי חוקים אלה;
- (א) חוק גיל הנישואין, התש"י-1950;

(ב) חוק השמות, התשט"ו-1956 ;

(ג) חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, ובכללה זכויות משמורת, חינוך, ביקור, הבטחת קשר בין קטין להורו או יציאת קטין מן הארץ ;

(ד) חוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963 ;

(ה) חוק הירושה, התשכ"ה-1965, לרבות תובענה שעילתה סכסוך בקשר לירושה, יהיו הצדדים אשר יהיו ;

(ו) חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים), התשכ"ט-1969 ;

(ז) חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 ;

(ח) חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 ;

(ט) חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

(י) חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור ההסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996 ;

(7) הליך לפי סעיף 20 לחוק להגנה על עדים, התשס"ט-2008.

(8) הליך לפי סעיף 36 לחוק תרומת ביציות, התש"ע-2010.

סדרי דין וראיות

8. (א) בכל ענין של דיני ראיות וסדרי דין, שאין עליו הוראה אחרת, לפי חוק זה, ינהג בית המשפט בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק ; אין בהוראה זו כדי לגרוע מכללי חסיונות עדים או כללי ראיות חסיונות.

(ב) בית המשפט לענייני משפחה רשאי לשמוע עדות של קטין שלא בנוכחות איש או בנוכחות מי שבית המשפט התיר לו להיות בדיון, וכן רשאי הוא להורות על הפסקת שמיעת עדותו של קטין או למנוע את חקירתו אם הוא סבור שעלול להיגרם נזק לקטין.

(ג) מונה מומחה או יועץ מטעם בית המשפט, לא יהיה בעל דין רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא ברשות בית המשפט.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על בית משפט שלום בדונו בתובענות לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

(ה) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965, שעילתה אינה סכסוך בתוך המשפחה.

מומחים מטעם בעלי הדין

87. (ה) רצה בעל דין להוכיח עניין שבמומחיות, שאינו עניין שברפואה, יגיש לבית המשפט חוות דעת של מומחה לאותו עניין לא יאוחר מתשעים ימים לפני המועד שנקבע לשמיעת ראיות או במועד אחר שהורה עליו בית המשפט.

תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום

72. (א) נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו ; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) תוקן או בוטל צו ירושה או צו קיום לפי הוראות סעיף קטן (א), יודיע על כך הרשם לענייני ירושה ברבים ולירשים על פי דין או לנהנים על פי הצוואה.

6. ב-1.1.2000 כתבו פלוני ואלמונית בכתב ידם בשני מסמכים נפרדים צוואות זהות במשמעותן, ובהן ציווה כל אחד: "הרי אני מצווה את כל רכושי באשר הוא לאשתי אלמונית (בצוואה של אלמונית נכתב "לבעלי פלוני"), ואם נפטר/ה לפניי, מצווה אני את כל רכושי לשני ילדיי, שאול ודויד בחלקים שווים. מסמך זה נכתב על ידי ברצון חופשי, בכתב ידי וזו חתימתי, היום 1.1.2000". מסמך זה נחתם בצורה תקינה על ידי המצווה שכתב את המסמך בעצמו בכתב ידו. הדבר נכון הן לגבי המסמך בכתב של פלוני והן לגבי המסמך בכתב של אלמונית.

מה הדין לגבי צוואות אלו?

- א. **מדובר בשתי צוואות הקובעות הסדר של יורש במקום יורש, ולאחר פטירת הראשון ביניהם רשאי הנשאר בחיים לעשות כל אשר חפץ הוא ברכוש שקיבל בצוואה, כולל לכתוב צוואה חדשה המצווה את הרכוש לאחרים.**
- ב. **מדובר בשתי צוואות הקובעות הסדר של יורש אחר יורש, ולאחר פטירת הראשון ביניהם רשאי הנשאר בחיים לעשות כל אשר חפץ הוא ברכוש שקיבל בצוואה, פרט לכך שאסור לו לכתוב צוואה חדשה המצווה את הרכוש לאחרים.**
- ג. **מדובר בשתי צוואות הקובעות הסדר של צוואות הדדיות, ולאחר פטירת הראשון ביניהם רשאי הנשאר בחיים לעשות כל אשר חפץ הוא ברכוש שקיבל בצוואה, כולל לכתוב צוואה חדשה המצווה את הרכוש לאחרים.**
- ד. **מדובר בשתי צוואות הקובעות הסדר של צוואות הדדיות, ולאחר פטירת הראשון ביניהם רשאי הנשאר בחיים לעשות כל אשר חפץ הוא ברכוש שקיבל בצוואה, פרט לכך שאסור לו לכתוב צוואה חדשה המצווה את הרכוש לאחרים.**

סעיף 41 לחוק הירושה

יורש במקום יורש

41. (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אם לא זכה הראשון; השני יזכה אם מת הראשון לפני המצווה או שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו שלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.
- (ב) זכה השני, דינו כדין מי שהמצווה ציווה לו לכתחילה.
- (ג) על דרך זו רשאי המצווה לצוות גם ליותר משניים.

7. ישראל ישראלי ערך צוואה ובה ציין את הבאים: "אני מצווה את כל רכושי לאשתי ישראלי פרט לסכומים הבאים: "אני קובע כי 100,000 ש"ח יעברו לאשתו של עורך דיני מר ירושלמי אשר בעבר היו לי יחסים עימה, וסכום נוסף של 100,000 ש"ח יעברו לעמותות חסד שמעניקות עזרה כלכלית לגברים ללא אזרחות ישראלית שהסתבכו בפלילים".

מה הדין לגבי צוואה זו?

- א. **בהינתן שמסמך זה נערך כצוואה בכתב, מודפסת על ידי עורך הדין המוזכר וחתמו עליה שני עדים כשרים, הרי שהיא כשרה לחלוטין על כל חלקיה.**
- ב. **בהינתן שמסמך זה נערך כצוואה בכתב, מודפסת ע"י עוה"ד המוזכר וחתמו עליה שני עדים כשרים, הרי שהיא כשרה, אך הסעיף המקנה לעמותות חסד לא ברור ואינו חוקי, ועל כן בטל חלק זה בלבד.**
- ג. **בהינתן שצוואה זו נעשתה לאוזניו של עורך הדין מר ירושלמי והתקיימו התנאים של צוואה בעל פה, היא תקינה לכל חלקיה.**
- ד. **בהינתן שצוואה זו נעשתה לאוזניו של עורך הדין מר ירושלמי והתקיימו התנאים של צוואה בעל פה, היא תקינה לכל חלקיה פרט לסעיף המקנה לעמותות חסד, שהוא לא ברור ואינו חוקי, ועל כן בטל חלק זה בלבד.**

סעיף 35 לחוק הירושה

צוואה לטובת עדים וכו' - 35. הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה.

8. מיהו יורש על פי דין?

- א. מי שירש על פי צוואתו של המנוח.
- ב. מי שלא ירש על פי צוואתו של המנוח.
- ג. מי שירש מנוח שיש לו צוואה לפי חלוקה שקבועה בחוק.
- ד. מי שירש מנוח שאין לו צוואה או שיש לו צוואה חלקית, לפי חלוקה שקבועה בחוק.

ס' 2 ו-10(2) לחוק הירושה
היורשים
2. היורשים הם יורשים על פי דין או זוכים על פי צוואה; הירושה היא על פי דין זולת במידה שהיא על פי צוואה.
יורשים מבני המשפחה
10. יורשים על פי דין הם:
(2) ילדי המוריש וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם (בחוק זה- קרובי המוריש);

9. מהו סולם העדיפויות בירושה על פי דין בהעדר בן או בת זוג?

- א. הילדים וההורים של המוריש יורשים ראשונים, הנכדים ואחים של המוריש יורשים שניים, הסבים והדודים יורשים שלישיים. אם אין אף קרוב משפחה המדינה יורשת.
- ב. הילדים הנכדים וצאצאיהם יורשים ראשונים, ההורים האחים וצאצאיהם יורשים שניים, הסבים והדודים וצאצאיהם יורשים שלישיים. אם אין אף קרוב משפחה המדינה יורשת.
- ג. הילדים יורשים ראשונים, ההורים והנכדים יורשים שניים והסבים והאחים יורשים שלישיים. אם אין אף קרוב משפחה המדינה יורשת.
- ד. הורים וצאצאיהם יורשים ראשונים, הילדים וצאצאיהם יורשים שניים, הסבים וצאצאיהם יורשים שלישיים. אם אין אף קרוב משפחה המדינה יורשת.

סעיף 12 לחוק הירושה
סדר העדיפות בין קרובי המוריש
12. ילדי המוריש קודמים להוריו, הוריו קודמים להורי הוריו.

10. איזה מהמשפטים הבאים נכון?

- א. אם המוריש הניח בן זוג וסבא, בן הזוג ירש $\frac{1}{2}$. אם הסבא הוא הורה של אמא של המוריש ירש $\frac{1}{4}$ ויורשי אביו של המוריש ירשו $\frac{1}{4}$ הנותר.
- ב. אם המוריש הניח בן זוג וסבא, בן הזוג ירש $\frac{1}{2}$ והסבא ירש $\frac{1}{2}$.
- ג. אם המוריש הניח בן זוג וסבא, בן הזוג יורש $\frac{2}{3}$ והסבא יורש $\frac{1}{3}$.
- ד. אם המוריש הניח בן זוג וסבא, בן הזוג יורש $\frac{2}{3}$ הסבא יורש $\frac{1}{6}$ ויורשי הסבתא יורשים $\frac{1}{6}$.

סעיף 11(א)(2) לחוק הירושה

זכות הירושה של בן-זוג

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון
- (2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבונו, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון.

11. איזה מהמשפטים הבאים אינו נכון?

- א. מחלקה של בת הזוג הנשואה ינוכה מה שהיא מקבלת לפי כתובתה.
- ב. טרם העיזבון בת הזוג מקבלת חזרה את כל מה שקיבל בעלה במועד הנישואין.
- ג. בת הזוג מקבלת את כל מה שמגיע לה לפי חוק יחסי ממון, הלכת השיתוף או הסכם לפני חלוקת העיזבון.
- ד. בת הזוג זכאית בכל מקרה לקבל את מלוא זכויותיו של המוריש בדירת המגורים בנוסף לחלקה בהתאם לטבלת הירושה על פי דין.

סעיף 11 לחוק הירושה

זכות הירושה של בן-זוג

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון –
- (1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי;
- (2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבונו, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון.
- (ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העזבון כולו.
- (ג) המגיע לבן-זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזבונו; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.

12. טניה נפטרה והותירה אחריה סבתא ובת זוג. הירושה היא אינה על פי צוואה.
מה הדין?

- א. סבתה ובת זוגה של טניה ירשו מהעזבון בחלקים שווים.
- ב. **סבתה תירש שליש מהעזבון.**
- ג. בת זוגה תירש חצי מהעזבון.
- ד. סבתה תירש רבע מהעזבון.

סעיף 11(א)(2) לחוק הירושה

זכות הירושה של בן-זוג

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון
(2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבון, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון.

13. מימי נפטרה והותירה אחריה ארבעה ילדים, שני נכדים לכל ילד, ובן זוג. בתה, מיה, הבכורה מבין ארבעת ילדיה, נהרגה בתאונה יומיים לאחר מותה של מימי. מימי לא ערכה צוואה.

מה הדין?

- א. בן זוגה יירש חצי מהעזבון והשאר יתחלק בין שלושת ילדיה בחלקים שווים.
- ב. בן זוגה יירש חצי מהעזבון והשאר יתחלק בין שלושת ילדיה ושמונת נכדיה בחלקים שווים.
- ג. בן זוגה יירש שליש מהעזבון והשאר יתחלק בין שלושת ילדיה, $\frac{1}{6}$ לכל אחד ו- $\frac{1}{12}$ לשני נכדיה מבתה מיכל.
- ד. **בן זוגה יירש חצי מהעזבון והשאר יתחלק בין שלושת ילדיה, שמינית לכל אחד ו- $\frac{1}{16}$ לשני נכדיה מבתה מיכל.**

סעיפים 11(א)(1) ו-13 לחוק הירושה

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון –

(1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי ;

החלקים בעזבון

13. ילדי המוריש חולקים ביניהם בשווה, וכן חולקים הורי המוריש ביניהם והורי הוריו ביניהם.

14. טל נפטרה במפתיע והותירה אחריה את אלון, בן זוגה הידוע בציבור. לא ידוע אם לטל קרובים נוספים.

אילו מהמשפטים הבאים אינו נכון?

- א. אם אין לטל אף קרוב משפחה, אלון יירש את כל העיזבון.
- ב. אם לטל יש ילדים, אלון יירש מחצית מהעיזבון.
- ג. אם לטל יש הורים, אלון יירש מחצית מהעיזבון.
- ד. **אם לטל יש אחים, אלון יירש מחצית מהעיזבון.**

סעיף 11(א)(2); החלופות הנכונות גם לפי 11(א)(1) ו-11(ב)

זכות הירושה של בן-זוג

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העיזבון
- (2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעיזבון, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העיזבון.
- (1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי;
- (ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העיזבון כולו.

15. יורשיו של אברהם אינם מוכנים לתת לאדל, אלמנתו, את כתובתה.

מה הדין?

- א. סכום הכתובה נחשב לחוב של העיזבון וערכאת השיפוט המוסמכת היא ביהמ"ש לענייני משפחה.
- ב. **סכום הכתובה נחשב לחוב של העיזבון ודרגתו שווה לזו של שאר חובות העיזבון, ערכאת השיפוט המוסמכת היא בית המשפט לענייני משפחה.**
- ג. סכום הכתובה נחשב לחוב של העיזבון ודרגתו שווה לזו של שאר חובות העיזבון, ערכאת השיפוט המוסמכת היא בית המשפט המחוזי.
- ד. סכום הכתובה נחשב לחוב של העיזבון ודרגתו שווה לזו של שאר חובות העיזבון במידה וסכום הכתובה אינו עולה על סכום סביר, ערכאת השיפוט המוסמכת היא בית המשפט המחוזי.

סעיפים 104(א) ו-104(ב) לחוק הירושה ותקנה 1 לתקנות הירושה (הגדרת "בית המשפט")

סדר עדיפות בין חובות העיזבון

104. (א) הסכומים הבאים (בחוק זה – חובות העיזבון) יסולקו לפי סדר עדיפות זה:
- (1) ההוצאות הכרוכות בהלווית המוריש, בקבורתו ובהצבת מצבה על קברו, לפי הנהוג באותן נסיבות;
- (2) ההוצאות של צו ירושה, של צו קיום ושל ניהול העיזבון במידה שהן חלות על העיזבון;
- (3) החובות שהמוריש היה חייב ערב מותו ולא נתבטלו במותו (בחוק זה – חובות המוריש) לרבות המגיע לאשתו על פי כתובה במידה שסכום הכתובה אינו עולה על סכום סביר;
- (4) המגיע לבן-זוגו של המוריש על פי עילה הנובעת מקשר האישות, פרט לכתובה כאמור בפסקה (3), והמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק.
- (ב) חובות העיזבון בעלי עדיפות שווה יסולקו לפי יחס הסכומים שלהם

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"אדם שמונה לו אפוטרופוס", "אדם שמונה לו תומך בקבלת החלטות", "ממנה בייפוי כוח מתמשך", "קטין" – "כמשמעותם בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 ;

"אזור פעולה של רשם" – "כמשמעותו בסעיף 65א לחוק ;

"בית המשפט" – "בית המשפט לענייני משפחה ;

"בית דין דתי" – "כמשמעותו בסעיף 155(1) לחוק ;

"החוק" – "חוק הירושה, התשכ"ה-1965 ;

"חסוי", "קטין" – (נמחקה)

"טופס" – "טופס שבתוספת הראשונה ;

"יורש" – "לרבות זוכה על פי צוואה, לפי הענין ;

"חוק בית המשפט לענייני משפחה" – "חוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995 ;

"הממונה הארצי" – "הממונה הארצי לענייני ירושה כמשמעותו בסעיף 65א לחוק ;

"המרשם הארצי" – "כמשמעותו בסעיף 73ד לחוק ;

"נעדר" – "אדם שזהותו או מקום הימצאו אינם ידועים או אדם הנמצא מחוץ לגבולות ישראל ומחמת התנאים השוררים במקום הימצאו, ואשר עליהם אין לו שליטה, אין הוא מסוגל לטפל בענייניו ;

"רשם לענייני ירושה" או "רשם" – "כמשמעותו בסעיף 65א לחוק ;

"תקנות סדר הדין האזרחי" – (נמחקה)

16. לאחר מותה של רחל, הודיעה בתה, קורל, כי אינה זקוקה לחלקה בעיזבון והיא מסתלקת לטובת אחותה הצעירה ממנה, שיר. לרחל שני בנים נוספים הטוענים כי קורל אינה יכולה לעשות זאת.

מה הדין?

- א. שלושת ילדיה של רחל, למעט קורל, ירשו בחלקים שווים.
- ב. קורל אינה יכולה להסתלק מין העיזבון.
- ג. שיר תירש חצי מהעיזבון ושני בניה של רחל ירשו רבע כל אחד.
- ד. בית המשפט יכריע בשאלת חלוקת העיזבון לפי שיקול דעתו.

סעיף 6(א) ו-6(ב) לחוק הירושה

הסתלקות היורש מזכותו בעיזבון

6. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העיזבון רשאי יורש, בהודעה בכתב לרשם לענייני ירושה, או לבית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א, להסתלק מחלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, או ממנה שהוא זכאי לה על פי צוואה, כולה או מקצתה.
- (ב) מי שהסתלק מחלקו בעיזבון, רואים אותו במידה שהסתלק כאילו לא היה יורש מלכתחילה ; אין הסתלקות לטובת אדם אחר, אלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.

17. רוי אומץ כשהיה בן חמש ע"י אמיר וינאי. לימים, נולדו להם שני ילדים נוספים. רוי נהרג בתאונת אופנוע כשהיה בן 29 והותיר אחריו בת זוג בהריון. 4 שנים לאחר מכן נהרגו אמיר וינאי בהתהפכות רכב והותירו שני ילדים, ונכד, בנו של רוי.

מה הדין?

- א. העיזבון יחולק בין שני ילדיהם הנותרים, חצי חצי.
- ב. **העיזבון יחולק בין שני ילדיהם ונכדם כך שכל אחד יירש שליש.**
- ג. רוי אינו זכאי לרשת בשל היותו מאומץ ולכן גם בנו אינו זכאי לרשת.
- ד. על נכדם להגיש בקשה לבית המשפט במידה והוא רוצה לרשת את חלקו של אביו בעיזבון.

סעיפים 9 ו-16 לחוק הירושה

שניים שמתו כאחד

9. (א) מתו שניים או יותר ולא נקבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעזבונו של כל אחד מהם לפי כללים אלה:
- (1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי;
 - (2) היו שני התובעים יורשי-ספק, עדיף התובע שהוא בן-זוגו או קרובו של המוריש שאת עזבונו מחלקים;
 - (3) בין תובעים אחדים באותה דרגת עדיפות יחולק העזבון, באין צוואה, לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין.
 - (ב) בסעיף זה, "יורש-ודאי" – מי שהיה יורש בין אם האחד ובין אם האחר מת תחילה; "יורש-ספק" – מי שהיה יורש רק אם אחד מהם מת תחילה.

ירושה מכוח אימוץ

16. (א) מי שאומץ כדין יורש את מאמצו כאילו היה ילדו, וכן יורשים את המאמץ צאצאי המאומץ; המאמץ יורש את המאומץ כאילו היה הורהו.
- (ב) המאומץ וצאצאיו זוכים על פי דין בעזבונו של קרובי המאמץ כאילו היו יורשים, וקרובי המאמץ זוכים על פי דין בעזבונו של המאומץ כאילו היו יורשים.
- (ג) המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם אינם יורשים את המאומץ.

18. בגיל חמש ננטש דור ע"י אמו, לאה. בגיל שבע אומץ ע"י עמית ועופר. בגיל 24 מכר דור את החברה שלו ב-127,000,000 ₪, אך שנה לאחר מכן נפטר מסרטן. לאה, אמו, טוענת לחלקה בעיזבון.

מה הדין?

- א. לאה אינה זכאית לרשת את דור.
- ב. העיזבון יחולק חצי ללאה וחצי לעמית ועופר.
- ג. העיזבון יחולק בין לאה, עמית ועופר בחלקים שווים.
- ד. **לאה אינה זכאית לרשת את דור ולכן יורשיו הם עמית ועופר בלבד.**

סעיף 16(ג) לחוק הירושה

ירושה מכוח אימוץ

16. (ג) המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם אינם יורשים את המאומץ.

19. דימה, מיליונר שהשתקע בסביון, נפטר והותיר אחריו עיזבון של מאות מיליונים ללא יורשים. המדינה ירשה את עיזבונו והחליטה להשקיע את הכסף ברכישת ספינות חדשות.

אילו מהמשפטים הבאים אינו נכון?

- א. המדינה רשאית לרשת רק ככל שטענה כי אין יורשים ע"פ דין ומוגבלת בשימוש בעיזבון רק לצרכים הנקובים בחוק.
- ב. המדינה רשאית לרשת רק ככל שטענה כי אין יורשים על פי דין.
- ג. **המדינה רשאית לרשת רק ככל שטענה כי אין יורשים על פי דין ומוגבלת בשימוש בעיזבון רק לצרכים הנקובים בחוק שהם חינוך, ביטחון, בריאות ועוד.**
- ד. המדינה רשאית לרשת רק ככל שטענה כי אין יורשים על פי דין ומוגבלת בשימוש בעיזבון רק לצרכים הנקובים בחוק שהם מדע, סעד ועוד.

סעיף 17 לחוק הירושה

זכות הירושה של המדינה

17. (א) באין יורש לפי הסעיפים 10 עד 16, תירש המדינה כיורשת על פי דין.
- (ב) מה שירשה המדינה לפי סעיף זה ישמש למטרות חינוך, מדע, בריאות וסעד, אולם רשאי שר האוצר להעניק מנכסי העזבון או לשלם, בתחום שווים של נכסי העזבון שהגיעו לידי המדינה אחרי סילוק חובות העזבון, תשלום חד-פעמי או תשלומים חוזרים –
- (1) לאדם שערב מות המוריש היה מחסורו על המוריש ;
- (2) לאדם או לתאגיד שערב מות המוריש היה מחסורו של המוריש עליו ;
- (3) לבן-משפחתו של המוריש או של בן-זוגו שאינו מורשיו על פי דין.

20. עומר הכניס בצוואתו סעיף לפיו ילדיו יהיו זכאים לחלקם בעיזבון רק ככל שייחתם הסכם ממון בינם לבין בני זוגם, במידה ולא יעשו זאת יהיו זכאים לשקל אחד מהעיזבון. עם מותו, טוענים ילדיו כי הם זכאים לעיזבון ע"פ דין ואביהם אינו יכול לחייבם בצוואתו לערוך הסכמי ממון על מנת לרשת וכי אף אם יסרבו לכך זכאותם לרשת עומדת.

מה הדין?

- א. בית משפט יכריע בהתאם לנסיבות ולשיקול דעתו.
- ב. ככל שלא יחתמו על הסכמי ממון, בניו של עומר לא זכאים לרשת אותו.
- ג. היות ומדובר בירושה על פי צוואה, רשאי עומר לקבוע תנאי זה. ככל שילדיו לא יחתמו על הסכמי ממון הם לא יעמדו בתנאי ולא יהיו זכאים לחלקם בעיזבון.
- ד. **ככל שילדיו לא יחתמו על הסכמי ממון הם לא יעמדו בתנאי ולא יהיו זכאים לחלקם בעיזבון, אך אם עומר לא קבע מי יזכה אם לא יחתמו על הסכמי ממון, הם ירשו על פי דין.**

סעיף 43(א)-ו(ג) לחוק הירושה

יורש על תנאי דוחה

43. (א) המצווה רשאי לצוות שיורש יזכה בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.
- (ג) לא קבע המצווה מי יזכה אם יתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים, יזכו היורשים על פי דין.

21. אמיר נפטר והותיר אחריו הורים, אשר בהם תמך בזקנתם, בת זוג ובת, מיטל, נכה בשתי ידיה. בצוואתו הורה כי בת זוגו תירש את כל עיזבונו.

מה הדין?

- א. הוריו זכאים למזונות מין העיזבון.
- ב. בתו זכאית למזונות מין העיזבון.
- ג. בת זוגו זכאית למזונות מין העיזבון.
- ד. **ללא קשר לצוואתו, בת זוגו, הוריו ובתו זכאים למזונות מין העיזבון.**

סעיפים 56 ו-57 לחוק הירושה

הזכות למזונות

56. הניח המוריש בן-זוג, ילדים או הורים והם זקוקים למזונות, זכאים הם למזונות מן העיזבון לפי הוראות פרק זה, בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה.

גדרי הזכות למזונות

57. (א) הזכות למזונות היא –

- (1) לבן-זוגו של המוריש – כל זמן אלמנותו, אולם רשאי בית המשפט לתת מענק חד-פעמי לאלמנת המוריש הנישאת שנית אם נראה לבית המשפט לעשות כן בנסיבות הענין ובשים לב לזכויות ילדי המוריש ;
- (2) לילדי המוריש – עד גיל 18, לילד נכה – כל זמן נכותו, לילד שהוא חולה נפש – כל עוד הוא חולה נפש, ולילד עם מוגבלות שכלית-התפתחותית – כמשמעותו בחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969 ;
- (3) לילד בגיר של המוריש שבית המשפט ראה לפי הנסיבות שמן הראוי לקבוע לו מזונות – עד גיל 23 ;
- (4) להורי המוריש שהדאגה לפרנסתם היתה עליו ערב מותו – כל ימי חייהם.
- (ב) בן-זוג שערב מות המוריש נשללה ממנו זכותו לקבל מזונות ממנו, אינו זכאי למזונות מעיזבונו.
- (ג) איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, זכאי הנשאר בחיים למזונות מן העיזבון כאילו היו נשואים זה לזה.
- (ד) ילד, לענין מזונות – לרבות ילד שנולד אחרי מות המוריש, ילד שלא מנישואין, ילד מאומץ, וכן נכד של המוריש שנתייתם לפני מות המוריש או שהדאגה לפרנסתו היתה על המוריש ערב מותו ואין הוריו יכולים לספק לו מזונותיו.

22. אביו של יוסי, משה, נותר ללא עזרה עקב מותו המפתיע של בנו. ילדיו של יוסי מסוכסכים באשר לזכויותיהם בעיזבון. משה מחליט להגיש בקשה לקביעת מזונות לביהמ"ש אולם קץ הסכסוך אינו נראה באופק.

מה הדין?

- א. ביהמ"ש יכריע בשאלת המזונות רק לאחר שיוכרע הסכסוך הירושה ויקבע כיצד מתחלק העיזבון.
- ב. בית המשפט יחייב את שאר היורשים להגיע לפתרון תוך שלושה חודשים על מנת שזכותם של הזכאים למזונות מין העיזבון לא תדחה זמן רב מדי.
- ג. **לבית המשפט הסמכות לקבוע למשה מזונות זמניים עד גמר בירור הבקשה וללא כל קשר לסכסוך בין שאר היורשים.**
- ד. משה אינו יכול להגיש בקשה למזונות, אלא רק לאחר חלוקת העיזבון.

סעיף 60(ב) לחוק הירושה

בקשה לקביעת המזונות

60. (א) בקשה לקביעת מזונות תוגש לבית המשפט לפני חלוקת העיזבון ; אולם בית המשפט רשאי להיזקק לבקשה שהוגשה תוך ששה חדשים לאחר חלוקת העיזבון אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.
(ב) בית המשפט רשאי לפסוק מזונות למפרע החל ממות המוריש ; וכן רשאי הוא לפסוק מזונות זמניים עד לגמר בירור הבקשה.
(ג) (בוטל)

23. שרון, חשד שאשתו סבטלנה משקרת לו ביחס לניהול ההוצאות המשותפות וכי היא מחזיקה חשבון בנק משלה ולכן החתים אותה על הסכם לפיו היא מוותרת על זכותה למזונות במקרה והוא נפטר. שרון העביר לבנו היחיד מנישואיו הראשונים את צוואתו, וכן את ההסכם עליו חתמה סבטלנה. עם מותו של שרון, טוען בנו, כי לסבטלנה אין כל זכאות למזונות מין העיזבון.

מה הדין?

- א. לסבטלנה אין כל זכות למזונות מין העיזבון.
- ב. ההסכם טעון אישור בית משפט.
- ג. **ההסכם בטל ולסבטלנה זכאות על פי חוק.**
- ד. ההסכם תקף אך סבטלנה יכולה להגיש בקשה מחודשת לבית המשפט.

סעיפים 10 ו- 65 לחוק הירושה

יורשים מבני המשפחה

10. יורשים על פי דין הם :

- (1) מי שהיה במות המוריש בן-זוג ;
 - (2) ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריו וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם (בחוק זה – קרובי המוריש) ;
- זכויות הירושה שלהם יהיו לפי האמור בפרק זה.

עסקאות בזכות למזונות

65. (א) הסכם בדבר מזונות לפי פרק זה וויתור עליהם, אם נעשו בחיי המוריש – בטלים, ואם נעשו אחרי מותו, טעונים אישור בית המשפט.
- (ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה זכות למזונות לפי פרק זה – בטלה.
- (ג) זכות למזונות לפי פרק זה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול ואינה עוברת בירושה.

24. ענבר, חברתו הטובה של אייר, נהגה להתגורר עמו בדירתו בירושלים בחצי השנה האחרונה. ענבר התאוששה ממות בתה ואייר תמך בה ודאג לפרנסתה. עם מותו דרשו יורשיו כי תפנה את הבית במהירות האפשרית שהרי אינה זכאית לדבר מעיזבוננו.

מה הדין?

- א. ענבר רשאית לקבל את הדרוש לה לפרנסתה מן העיזבון למשך חודש אחד לאחר מותו של אייר.
- ב. ענבר רשאית לקבל את הדרוש לה לפרנסתה מן העיזבון למשך חודשיים לאחר מותו של אייר.
- ג. ענבר רשאית לקבל את הדרוש לה לפרנסתה מן העיזבון למשך 3 חודשים לאחר מותו של אייר.
- ד. ענבר רשאית לקבל את הדרוש לה לפרנסתה מן העיזבון למשך חצי שנה לאחר מותו של אייר.

סעיף 108(ב) לחוק הירושה

מגורים וכלכלה לזמן מעבר

108. (א) מי שערב מות המוריש היה גר עמו בדירתו, בין שהמוריש היה בעל הדירה ובין ששכר אותה, רשאי להוסיף ולגור בה שלושה חדשים, ואם היה יורש – ששה חדשים לאחר מות המוריש, ורשאי הוא להשתמש, אותה תקופה, במטלטלי משק הבית המשותף במידה שהשתמש בהם ערב מות המוריש.
(ב) מי שערב מות המוריש היה גר עמו ואותו זמן היתה כלכלתו על המוריש, רשאי לקבל כלכלתו מן העזבון חודש ימים לאחר מות המוריש.
(ג) אין בזכויות לפי סעיף זה כדי לחייב אדם כלפי העזבון או לגרוע מחלקו של יורש בעזבון; ואין בהן כדי להוסיף על הוראות החוקים להגנת הדייר או לגרוע מהן, או לגרוע מהוראות סעיף 115.

25. ספיר הפקידה את צוואתה בידי שכנתה וחברתה בשלושים השנים האחרונות, נעמה. עם מותה של ספיר, לא מסרה נעמה את צוואתה לאיש, מאחר ושהתה תחילה בחו"ל כשנפטרה ספיר ושכחה מכך. רק לאחר מכן החליטה כי אין זה מעשה נכון למסור את הצוואה לאחר שעזבונה של ספיר כבר חולק.

מה הדין?

- א. ככל שנעמה הפרה את חובתה למסור את הצוואה ברגע שנודע לה על מות ספיר היא צפויה למאסר של שלושה חודשים או לקנס.
- ב. על נעמה החובה למסור את הצוואה ברגע שנודע לה על מותה של ספיר.
- ג. ככל שנעמה הפרה את חובתה למסור את הצוואה ברגע שנודע לה על מות ספיר היא צפויה למאסר של שלושה חודשים.
- ד. ככל שנעמה הפרה את חובתה למסור את הצוואה ברגע שנודע לה על מות ספיר היא צפויה לקנס.

סעיף 75 לחוק הירושה

מסירת צוואה לרשם לעניני ירושה

75. (א) מי שיש בידו צוואה חייב למסרה, במקור או בהעתק מאושר, לרשם לעניני ירושה מיד לאחר שנודע לו על מות המצווה.
(ב) המפר הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שלושה חדשים או קנס.

26. בהיותו בן 21 ניסה בנו של מאיר לגרום למותו ואף הורשע בכך. שלושים שנה לאחר מכן נפטר מאיר ובצוואתו ציין כי סלח לבנו והוריש לו חצי מעיזבונו. בתו של מאיר טוענת כי אחיה אינו יכול לרשת משום שהורשע בניסיון לגרום למותו של אביהם.

מה הדין?

- א. בנו של מאיר אינו יכול לרשת אותו.
- ב. בנו של מאיר אינו יכול לרשת אותו משום שהורשע בניסיון לגרום למותו.
- ג. **משום שמאיר מחל לבנו ועשה צוואה לטובתו יכול האחרון לרשת אותו.**
- ד. בנו יכול לרשת אותו.

סעיף 5(ב) לחוק הירושה

פסלות לרשת

5. (ב) מי שהורשע על שניסה לגרום למות המוריש והמוריש מחל לו, בכתב או על ידי עשיית צוואה לטובתו, חוזר ונעשה כשר לרשת את המוריש.

27. בר, בן ה-17, וגיל, בן ה-21, הם ילדיו ויורשיו של עמוס ז"ל. בר מוכן להסתלק מחלקו בעיזבונו בתנאי שגיל יהיה אחראי שהוא יתקבל להתמחות באוניברסיטה יוקרתית בעיצוב תעשייתי. גיל הסכים.

מה אינו נכון?

- א. הסתלקותו של בר אסורה.
- ב. **הסתלקותו של בר מותרת.**
- ג. הסתלקותו של בר היא הסתלקות על תנאי.
- ד. בר הוא קטין ולכן הסתלקותו דורשת אישור בית משפט.

סעיף 6(ג) ו-ד(ד) לחוק הירושה

הסתלקות היורש מזכותו בעזבונו

6. (ג) הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעונה אישור בית המשפט.

(ד) הסתלקות על תנאי – בטלה.

28. יואל עשה את כל הונו מתפעול קזינו במס' ערים מרכזיות במזרח אירופה. לאחר מותו, ירשו 6 ילדיו את רכוש הרב שווה בשווה. שנה לאחר חלוקת העיזבון, הודיע זיו לאחיו כי חזר בתשובה וברצונו להסתלק מהעיזבון.

מה הדין?

- א. ניתן להסתלק הסתלקות כללית מהעיזבון.
- ב. חלקו של זיו בעיזבון יתחלק בין חמשת אחיו בחלקים שווים.
- ג. הסתלקותו של זיו דורשת אישור בית משפט ופתיחת ההליך מחדש.
- ד. לאחר שחולק העיזבון לא ניתן עוד להסתלק.

סעיף 6(א) לחוק הירושה

הסתלקות היורש מזכותו בעיזבון

6. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העיזבון רשאי יורש, בהודעה בכתב לרשם לענייני ירושה, או לבית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א, להסתלק מחלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, או ממנה שהוא זכאי לה על פי צוואה, כולה או מקצתה.

29. אליה, השקוע בחובות כבדים, יירש לאחר פטירת אמו 10,000,000 ₪ עם שלושת אחיו בחלקים שווים. נושיו של אליה מבקשים לעקל את זכויותיו בעיזבון של אמו עקב חובותיו כלפיהם.

מה הדין?

- א. לא ניתן לעקל את זכותו של אליה בעיזבון.
- ב. אליה יכול להסתלק מחלקו בעיזבון כך שלנושיו לא יהיה חלק בו.
- ג. נושיו זכאים לפנות לבית המשפט רק לאחר חלוקת העיזבון.
- ד. נושיו זכאים לעקל את זכותו בעיזבון בכל התקופה שלאחר מותה של אמו ועד לחלוקת העיזבון.

סעיף 7(א) לחוק הירושה

עסקאות אחרות בזכות היורש

7. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העיזבון רשאי יורש, בהסכם שבכתב, להעביר או לשעבד את חלקו בעיזבון, כולו או מקצתו, ורשאים נושי היורש לעקל חלקו בעיזבון.

30. פאני נהרגה בתאונה כאשר צוואתה המקורית עמה בתיק המסמכים שנשאה. אחיינה טוען כי ככל שלא ניתן להגיש לבית המשפט צוואה מקורית, יש לבטלה והירושה תהיה על פי דין.

מה הדין?

- א. ככל שלא ניתן להגיש את הצוואה המקורית הצוואה בטלה.
- ב. **ככל שהוכח שהצוואה המקורית הושמדה בנסיבות שאין בהם כדי לבטלה בית המשפט רשאי להתיר הגשת העתק.**
- ג. בית המשפט רשאי להתיר הוכחת צוואה בהגשת העתק.
- ד. ניתן להגיש העתק צוואה לשם צו קיום צוואה.

סעיף 68(ב) לחוק הירושה

ראיות

68. (ב) צוואה, למעט צוואה בעל-פה, טעונה הוכחה בהגשת המקור; הוכח שהמקור נשמד בדרך או בנסיבות שאין בהן כדי לבטל את הצוואה, או שאי-אפשר להגיש את המקור, רשאי בית המשפט או הרשם לענייני ירושה להתיר הוכחת הצוואה בהגשת העתק או באופן אחר; ואולם, היה המקור מחוץ לישראל ולא ניתן להגישו, וניתן צו קיום על ידי ערכאה שיפוטית או רשות מוסמכת מחוץ לישראל – לא תהיה הצוואה טעונה הוכחה בהגשת המקור לפי סעיף זה אם הוכח צו הקיום האמור בדרך של הוכחת תעודת חוץ לפי סעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

31. שירה, בעלת הון, הותירה צוואה בה היא מורה לחלק רק את נכסיה הנזילים שווה בשווה בין ארבעת ילדיה. בנוסף, שירה הייתה הבעלים של כ-4 בנינים, אשר הורתה בצוואתה להוריש את הבניין בחיפה לבתה הבכורה ואת הבניין ביפו, לבתה הצעירה. שני ילדיה הנותרים טוענים כי על שני הבנינים האחרים להתחלק ביניהם.

מה הדין?

- א. בית המשפט יכריע במחלוקת ורק לאחר מכן ייתן צו קיום צוואה.
- ב. רכושה של שירה יתחלק בהתאם לצוואתה וינתן צו קיום צוואה.
- ג. היות וצוואתה של שירה אינה מסדירה כראוי את חלוקה רכושה בין יורשיה העיזבון יחולק על פי דין וינתן צו ירושה.
- ד. **ביחס לנכסיה הנזילים ולשני הבנינים ינתן צו קיום צוואה וביחס ליתר העיזבון ינתן צו ירושה.**

סעיפים 47 ו-66(א) לחוק הירושה

מנה וחלק בעזבון

47. ציווה המצווה מנה למי שיורש על פי דין או למי שזוכה בחלק יחסי מכל העזבון על פי הצוואה, תבוא המנה בנוסף על החלק בעזבון ולא במקומו.

הצהרה על זכויות היורשים

66. (א) הרשם לענייני ירושה רשאי להצהיר על זכויות היורשים: בירושה על פי דין – על ידי צו ירושה; בירושה על פי צוואה – על ידי צו קיום צוואה (להלן – צו קיום).

32. שושי נפטרה והותירה אחריה נכסים רבים. 24 אנשים טוענים לזכויות בעיזבונה והמחלוקות רבות. אע"פ שהוגשה בקשה למתן צו ירושה, העביר הרשם לענייני ירושה את הבקשה לביהמ"ש. **אילו מהמשפטים הבאים אינן נכון?**

- א. ככל שהוגשה התנגדות לבקשה למתן הצו הרשם לענייני ירושה יעביר את הבקשה לדיון בבימ"ש.
- ב. ככל שעל הירושה חל משפט בינלאומי פרטי הרשם לענייני ירושה יעביר את הבקשה לדיון בבימ"ש.
- ג. **ככל שקיימים מעל 20 יורשים לעיזבון הרשם לענייני ירושה יעביר את הבקשה לדיון בביהמ"ש.**
- ד. ככל שהרשם לענייני ירושה רואה לנכון להעביר את הבקשה לדיון בביהמ"ש הוא יכול לעשות זאת.

סעיף 67א(8) לחוק הירושה
מתן צו ירושה וצו קיום על ידי בית משפט
67א(8) הרשם לענייני ירושה ראה לנכון להעביר את הבקשה לבית המשפט.

33. יורשיה של קיסרית מעוניינים כי נכדתה רותי, שאינה נמנית בין היורשים, תמונה כמנהלת העיזבון אך רותי לא מעוניינת בכך. הם מעוניינים כי תמונה לתפקיד בכל זאת בשל העובדה שסייעה לה רבות במהלך השנים בניהול עסקיה. **מה הדין?**

- א. ככל שרוב היורשים מציגים עמדה זו בפני בית המשפט, רותי תמונה למנהלת העיזבון.
- ב. על רותי לתת את הסכמתה למינוי לבית המשפט.
- ג. **על רותי לתת את הסכמתה למינוי לבית המשפט או לרשם לענייני ירושה.**
- ד. בשל העובדה כי סייעה בניהול עסקיה במהלך השנים האחרונות תידרש רותי להסביר לבית המשפט מדוע אינה מסכים לקבל את המינוי ובית המשפט יצטרך לאשר זאת.

סעיף 80 לחוק הירושה
הסכמה
80. לא יתמנה למנהל עיזבון אלא מי שהודיע לבית המשפט או לרשם לענייני ירושה, לפי הענין, על הסכמתו לכך.

34. אלי נפטר והרשם לענייני ירושה מינה מנהל עיזבון לעיזבונו.

אילו מהמשפטים הבאים אינו נכון?

- א. ככל שהבקשה למינוי מנהל עיזבון הוגשה בהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר הרשם יכול למנות מנהל עיזבון.
- ב. ככל שמדובר בצוואה אשר נקבע בה כי ימונה מנהל עיזבון וכן זהותו הרשם יכול למנות מנהל עיזבון.
- ג. לרשם לענייני ירושה סמכות מקבילה למנות מנהל עיזבון במקרים מסוימים הקבועים בחוק.
- ד. **ככל שמדובר בעיזבון אשר פחות מעשר מיליון ש"ח הרשם יכול למנות מנהל עיזבון.**

סעיפים 78(א)+(ב) ו-81 לחוק הירושה

מינוי מנהל עיזבון

78. (א) בית המשפט רשאי, לפי בקשת מעונין בדבר, למנות, בצו, מנהל עיזבון.

(ב) היתה הבקשה בהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר, תוגש הבקשה לרשם לענייני ירושה; הוגשה בקשה כאמור, רשאי הרשם לענייני ירושה למנות בצו מנהל עיזבון, לרבות מנהל עיזבון זמני לפי סעיף 77, ויהיו לו, לענין המינוי, הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי סעיף 89.

הוראות המוריש

81. קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עיזבונו, ימנה בית המשפט או הרשם לענייני ירושה, לפי הענין, אותו אדם כמנהל עיזבון, זולת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שבית המשפט או הרשם לענייני ירושה משוכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.

35. מס' שבועות לאחר מותו של דובי, גילו יורשיו כי בשל מותו חברת הביטוח צריכה להעניק סכום של 2,000,000 ₪ למוטב אותו בחר דובי. יורשיו טוענים כי כספים אלו נכללים בעיזבון.

מה הדין?

- א. בשל מותו של דובי, כספים אלו נכללים בעיזבונו.
- ב. **מוטב אינו יורש על פי חוק הירושה וקיימת לו זכות עצמאית חוזית לקבל את הכספים, ככל שדובי ציין מוטב. הוראות הפוליסה גוברות על חלוקת העיזבון על פי דין וגם על הוראות צוואה במידה וישנה אלא אם כן היא מתייחסת לכך מפורשות.**
- ג. מוטב אינו יורש על פי חוק הירושה וקיימת לו זכות עצמאית חוזית לקבל את הכספים, ככל שדובי ציין מוטב, הוראות הפוליסה גוברות על חלוקת העיזבון על פי דין.
- ד. הוראות חלוקת העיזבון על פי דין גוברות על הוראות הפוליסה.

סעיפים 78(א)+(ב) ו-81 לחוק הירושה

מינוי מנהל עיזבון

78. (א) בית המשפט רשאי, לפי בקשת מעונין בדבר, למנות, בצו, מנהל עיזבון.

(ב) היתה הבקשה בהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר, תוגש הבקשה לרשם לענייני ירושה; הוגשה בקשה כאמור, רשאי הרשם לענייני ירושה למנות בצו מנהל עיזבון, לרבות מנהל עיזבון זמני לפי סעיף 77, ויהיו לו, לענין המינוי, הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי סעיף 89.

הוראות המוריש

81. קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עיזבונו, ימנה בית המשפט או הרשם לענייני ירושה, לפי הענין, אותו אדם כמנהל עיזבון, זולת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שבית המשפט או הרשם לענייני ירושה משוכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.

36. שי-לי, מעצבת גרפית, עובדת כעצמאית ובשל כך שכרה משולם רק אחת למס' חודשים. שי-לי נהרגה בשוודיה והבת שלה טל, אחת מיורשיה ע"פ דין, טוענת כי שכר עבודתה, 150,000 ₪, נכלל בעיזבונה.

מה הדין?

- א. שכר עבודתה ישולם למי שהורתה שי-לי בחייה.
- ב. שכר עבודתה ישולם למי שהורתה שי-לי בחייה. בהיעדר הוראה כזו, ישולם לבן זוגה או בת זוגתה.
- ג. **שכר עבודתה ישולם למי שהורתה שי-לי בחייה. בהיעדר הוראה כזו, ישולם לבן זוגה או בת זוגתה. בהעדר בן זוג או בת זוג, ישולם ליורשיה.**
- ד. שכר עבודתה של שי-לי נכלל בעיזבונה ויחולק בהתאם בין יורשיה.

סעיף 7 לחוק הגנת השכר

שכרו של עובד שנפטר (תיקון מס' 12) תשל"ז-1977

7. נפטר עובד לפני ששולם שכר העבודה המגיע לו, ישולם שכר העבודה, על אף האמור בדיני הירושה, לידי מי שהעובד הורה לענין זה; לא הורה – ישולם לבן-זוגו, ובאין לו בן-זוג – ליורשו.

37. בעת ששכב במיטת חוליו, ציווה סבו של אלעד את כל רכושו לאלעד בצוואה שנערכה בעל-פה בפני שני עדים, בהתאם לכללים הקבועים בחוק הירושה. משנפטר הסב, הגיש אלעד לרשם הירושה בקשה למתן צו לקיום הצוואה.

האם מוסמך רשם הירושה ליתן את הצו לקיום הצוואה?

- א. לא.
- ב. כן, משום שהצוואה תקפה ונערכה בהתאם לכללים שבחוק הירושה.
- ג. **כן, ובלבד שלא הוגשה התנגדות לבקשה.**
- ד. לא, רק אם אלעד הוא קטין או פסול דין.

סעיף 67א(א)(5) לחוק הירושה

מתן צו ירושה וצו קיום על ידי בית המשפט

67א. (א)

על אף האמור בסעיף 66א(א), בקשה לצו ירושה או לצו קיום שהוגשה לרשם לעניני ירושה תועבר לבית המשפט בכל אחד מאלה:

(5) (נמחקה)

38. באיזה מקרה מבין המקרים הבאים הרשם לענייני ירושה אינו רשאי למנות מנהל עיזבון בבקשה למתן צו ירושה או צו לקיום צוואה שנדונה בפניו?

- א. אם הבקשה למינוי מנהל עיזבון הוגשה בהסכמת הצדדים.
- ב. אם המוריש קבע בצוואתו מי יהיה מנהל העיזבון.
- ג. מיוזמתו, מבלי שהתבקש לכך, אם ראה שיש צורך במינוי מנהל עיזבון.
- ד. אף תשובה אינה נכונה, משום שבסמכות הרשם למנות מנהל עיזבון בכל המקרים שבחלופות.

תקנות 31(א) ו-37(א) לתקנות הירושה

בקשה למינוי מנהל עיזבון

13. (א) בקשה למינוי מנהל עיזבון, לרבות מנהל עיזבון זמני, תוגש בידי מעוניין, אם כל הצדדים הנוגעים לענין הסכימו לבקשה, לרשם לענייני ירושה המוסמך; ואולם הגשת בקשה למינוי מנהל עיזבון לפי סעיף 81 לחוק, אינה טעונה הסכמת הנוגעים בדבר; באין הסכמה כאמור או אם הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום לרשם לענייני ירושה והועברה לבית המשפט, תוגש הבקשה בידי מעוניין בדבר לבית המשפט.

מינוי מנהל עיזבון

37. (א) ראה הרשם לענייני ירושה או בית המשפט כי יש צורך במינוי מנהל עיזבון או מינוי מנהל עיזבון זמני (להלן – מנהל עיזבון), ימנה מנהל עיזבון בצו ערוך לפי טופס 10; לא צוינה בצו תקופת המינוי, תהא תקופת מינויו של מנהל עיזבון שנתיים ושל מנהל עיזבון זמני שישה חודשים.

39. דני ודנה היו נשואים במשך כ-30 שנה החל בשנת 1980. במהלך שנים אלו צברו את כל רכושם וכולו נרשם על שמו של דני. דנה זכאית למחצית הרכוש מכוח חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973. במהלך הנישואים נולדו להם שני ילדים. דני, שהיה טיפוס ממורמר ומעולם לא שמח בחלקו, תלה מגרעותיו אלו בדנה, ולכן כתב צוואה ובה הוריש את כל הרכוש הרשום על שמו לילדיו בלבד. דני נפטר.

מה הדין?

- א. "מצווה לקיים את רצון המת". דני הוא הבעלים על הרכוש הרשום על שמו, ולכן רשאי להורישו לכל מי שעולה בדעתו. לכם הילדים נוטלים את כל הרכוש.
- ב. לא ניתן סתם לנשל את הבן זוג מהירושה, ולכן הצוואה פסולה. הירושה תהיה על פי דין.
- ג. על אף הצוואה זכאית דנה למחצית מהרכוש מכוח חוק יחסי ממון. את המחצית השנייה רשאי דני להוריש לילדיו, והם בלבד יזכו בה.
- ד. על אף הצוואה זכאית דנה למחצית מהרכוש מכוח חוק יחסי ממון. במחצית השנייה הירושה תהיה על פי דין, כלומר מחצית (שהיא רבע) לדנה, ומחצית (שהיא רבע) לילדים.

סעיף 11(ג) לחוק הירושה

זכות הירושה של בן-זוג

11. (ג) המגיע לבן-זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעיזבון; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העיזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.

40. לאחר 30 שנות נישואין נפטרה אשתו של שמעון ממחלה ממושכת להם 3 ילדים בגירים. שמעון (יהודי), שהיה בעל רכוש רב, החליט להפיג את צערו באמצעות טיולים ברחבי העולם. באחד מהטיולים פגש בניקול, צרפתייה נוצרייה. הם נישאו בנישואין אזרחיים. לאחר תקופה קצרה נפטר שמעון ללא צוואה. בניו שואלים אם ניקול זכאית לירושה או לחלקה.

מה הדין?

א. כן, ניקול יורשת כבת זוג לכל דבר ועניין, ולפיכך היא יורדת מחצית והילדים כולם יחד יורשים מחצית.

ב. שאלה זו נותרה בצריך עיון בפסיקת בית המשפט העליון.

ג. לא. על פי הדין האישי של שמעון הנישואים לא תופסים, שכן מדובר בנישואין בין יהודי ללא יהודייה, ולכן ניקול לא יכולה להיחשב כבת זוג על פי חוק הירושה.

ד. לא. ניקול לא יכולה להיחשב כבת זוג לאור העובדה שהנישואין הם נישואין אזרחיים ולא התקיימו בארץ.

סעיף 11 לחוק הירושה ;
בע"מ 9607/03 פלוני נ' פלונית (2006) (הרחבה-בית משפט העליון קבע, כי כאשר מדובר בנישואין כנים, התקפים על פי הדין המקומי, יש לראות בבן הזוג הלא יהודי, כ"בן זוג" הזכאי לרשת ע"פ חוק הירושה).
זכות הירושה של בן-זוג
11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון –
(1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי ;
(2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבונו, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון.
(ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העזבון כולו.
(ג) המגיע לבן-זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישיות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזבונו ; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.

41. שמעון היה נשוי לדרורית במשך כ-30 שנה. מנישואים אלו נולד להם לוי אשר הלך זה מכבר לבית עולמו ולא הותיר אחריו צאצאים. שמעון נפטר ולא הותיר אחריו צוואה. הוא הותיר אחריו את אביו.

מה הדין?

א. אם נותרו ילדים על דרורית לחלוק עימם את העיזבון חצי בחצי, אולם במקרה שהמנוח לא הותיר ילדים, היא זוכה בכל העיזבון.

ב. דרורית נוטלת את המיטלטלין, כולל מכונית הנוסעים, השייכים למשק הבית המשותף, ונוטלת משאר העיזבון שני שלישים, בעוד האב נוטל שליש.

ג. דרורית נוטלת את המיטלטלין, כולל מכונית הנוסעים, השייכים למשק הבית המשותף, ונוטלת משאר העיזבון מחצית, בעוד האב נוטל מחצית.

ד. בהיותו "שאר הדם" היחיד נוטל האב את כל העיזבון, למעט המיטלטלין ומכונית הנוסעים, השייכים למשק הבית המשותף.

סעיף 11 לחוק הירושה
בע"מ 9607/03 פלוני נ' פלונית (2006) (הרחבה-בית משפט העליון קבע, כי כאשר מדובר בנישואין כנים, התקפים על פי הדין המקומי, יש לראות בבן הזוג הלא יהודי, כ"בן זוג" הזכאי לרשת ע"פ חוק הירושה).
זכות הירושה של בן-זוג
11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון –
(1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי ;

(2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבונו, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבונו. (ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העזבונו כולו. (ג) המגיע לבן-זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזבונו; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העזבונו מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.

42. אבי ושרה נשואים ולהם בן יחיד, קטין, ששמו יצחק. בני המשפחה נסעו ברכב שבו נהג אבי ללא רישיון תקף עקב שלילת רישיונו וללא ביטוח חובה. למרבה הצער אירעה תאונה, ויצחק נהרג. בהמלצת עורך דינם, תבעו אבי ושרה את קרנית כיורשיו של יצחק. לאחר מחשה נוספת, כדי להימנע מתביעת שיבוש של קרנית נגד אבי, הסתלק אבי מעיזבונו של יצחק, וניתן צו ירושה שבו רק שרה יורשת את יצחק. נתון כי קרנית לא יכולה הייתה לדעת את העובדות שלעיל לפני מתן צו הירושה. קרנית הגישה בקשה לתיקון צו הירושה.

מה הדין?

- א. **לקרנית מעמד של "מעוניין בדבר" לפי חוק הירושה, ולפיכך היא רשאית להגיש בקשה לתיקון צו הירושה.**
- ב. מאחר שעד כה קרנית לא הגישה תביעת שיבוש, הרי שהיא אינה נחשבת ל"מעוניין בדבר" לפי חוק הירושה, ואינה במעמד המאפשר לה הגשת בקשה לתיקון צו הירושה.
- ג. מניעת הסתלקות מעיזבונו היא פגישה בחופש הקניין, ועל כן אי אפשר להגיש בקשה שעניינה מניעת הסתלקות מירושה.
- ד. לא ניתן להסתלק מעיזבונו של קטין, ולכן אבי ושרה הם היורשים של יצחק ועל הרשם חובה לתקן את צו הירושה.

סעיף 72 לחוק הירושה; בע"מ 4255/19 פלוני נ' קרנית קרן לפיצוי תאונות דרכים

תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום

72. (א) נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) תוקן או בוטל צו ירושה או צו קיום לפי הוראות סעיף קטן (א), יודיע על כך הרשם לענייני ירושה ברבים ולירשנים על פי דין או לנהנים על פי הצוואה.

43. רוני אחיין של משה וקרוב המשפחה היחיד שהיה לו, הגיע ארצה לביקור לאחר 20 שנות היעדרותו. במהלך ביקורו בארץ הוא גילה כי רשות המיסים פרסמה הודעה בעיתון על כוונתה לחלט כספים מבנק לאומי על סך 15,000 ש"ח בגין חובו החלוט של משה אשר הלך לעולמו וטרם הוגש בעניינו צו ירושה או צו קיום צוואה.

מה ביכולתו של משה לעשות?

- לפנות לביהמ"ש בבקשת התנגדות וזאת בתוך 45 יום מיום פרסום ההודעה.
- אין באפשרותו לעשות דבר, מלבד להסכים לחילוט החוב.
- לפנות לממונה על הגבייה ברשות בבקשת התנגדות וזאת בתוך 45 יום מיום פרסום ההודעה.**
- רשות המיסים אינה רשאית לפנות בבקשה לחילוט חוב.

סעיף 125ה לחוק הירושה (התנגדות לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון)

התנגדות לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון

125ה. (א) יורש או נושה רשאי להגיש לממונה על הגבייה ברשות שפרסמה או שלחה הודעה לפי סעיף 125ד התנגדות לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון לפי הוראות סימן זה, בדרך שקבע שר המשפטים בתקנות, בתוך 45 ימים מיום הפרסום או מסירת ההודעה כאמור בסעיף 125ד, לפי העניין (בסעיף זה – התנגדות).

(ב) יורש לא יגיש התנגדות אלא אם כן הגיש לבית משפט או לרשם לענייני ירושה בקשה לפי חוק זה לצו ירושה, לצו קיום צוואה או לצו למינוי מנהל עיזבון.

(ג) נושה לא יגיש התנגדות אלא אם כן הגיש ללשכת ההוצאה לפועל בקשה לביצוע פסק דין נגד החייב או שהגיש לבית משפט או לרשם לענייני ירושה בקשה לצו למינוי מנהל עיזבון לעיזבון החייב לפי חוק זה.

(ד) הוגשה התנגדות, יפסיק הממונה על הגבייה את ההליך החלופי לסילוק חוב חלוט מכספי העיזבון.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ב), הוגשה התנגדות על ידי יורש כאמור באותו סעיף קטן וחלפו שישה חודשים מיום שניתן צו הירושה או צו קיום הצוואה והיורש לא פעל לפי סעיף 123 להזמין את נושי המוריש, רשאית הרשות לפנות לתאגיד הבנקאי בבקשה לגביית חוב אם מתקיימים שאר התנאים שבסעיף 125ג(א).

(ו) הוראות סעיף זה לא יחולו על רשות שסך כל החובות החלוטים של המוריש כלפיה אינו עולה על הסכום המרבי כאמור בסעיף 125ג(א)(1)(ב).

44. שובל הגישה בקשה לצו קיום צוואה על עיזבון משה, אביה. במסגרת הבקשה ביקשה שובל כי הרשם לענייני ירושה ימנה אותה כמנהלת עיזבון זמני. הרשם דחה את בקשתה למינוי מנהל עיזבון זמני. שובל מעוניינת להגיש ערעור החלטת הרשם.

מה הדין ?

- עליה להגיש את הערעור לביהמ"ש מחוזי בתוך 15 ימים מהיום שנודע לה על ההחלטה.
- עליה להגיש את הערעור לביהמ"ש לענייני משפחה בתוך 20 ימים מהיום שנודע לה על ההחלטה.
- עליה להגיש את הערעור לביהמ"ש לענייני משפחה בתוך 15 ימים מהיום שנודע לה על ההחלטה, ביהמ"ש לענייני משפחה ישב במוטב תלתא.
- עליה להגיש את הערעור לביהמ"ש לענייני משפחה בתוך 15 ימים מהיום שנודע לה על ההחלטה, ביהמ"ש לענייני משפחה ישב בדין יחיד.**

תקנה 46 לתקנות הירושה; (ביהמ"ש לענייני משפחה יושב תמיד בדין יחיד).

המועד להגשת ערעור

45. המועד להגשת ערעור על החלטת רשם לענייני ירושה הוא חמישה עשר ימים מיום המצאת ההחלטה; הערעור יוגש לבית המשפט המוסמך.